

Hemşirelik Öğrencilerinin Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz-Değerlendirme Düzeyi: Tanımlayıcı Kesitsel Araştırma

Patient Safety Competency Self-Evaluation Level of Nursing Students: A Descriptive Cross-Sectional Research

Zehra Çerçer¹, Emine Aksüt Akçay², Serap Güngör³

¹Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Anabilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye

³Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

Cite as: Çerçer Z, Aksüt Akçay E, Güngör S. Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliği öz-değerlendirme düzeyi: tanımlayıcı kesitsel araştırma. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2023;10(1):71-78. **DOI:** 10.54304/SHYD.2023.86094

Öz

Amaç: Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliği öz-değerlendirme düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma, kesitsel ve tanımlayıcı olarak tasarlanmış ve bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünün üçüncü ve dördüncü sınıftaki 174 öğrenciyle yürütülmüştür. Araştırma verileri "Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz Değerlendirme Aracı (HGYÖDA)" ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin HGYÖDA puan ortalamasının 161,28 (SS=23,47) olduğu ve HGYÖDA alt boyut puan ortalamalarının sırasıyla; bilgi 21,80 (SS=4,20); beceri 82,39 (13,44); tutum 57,09 (9,73) olarak bulunmuştur. Ölçek alt boyutları arasında orta düzeyde, anlamlı, olumlu yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği konusunda beceri, bilgi ve tutum yetkinliklerinin ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik müfredatında, hasta güvenliği konusundaki ders içeriklerinin öğrencilerin hasta güvenliği yetkinlik ve öz-değerlendirme düzeyleri dikkate alınarak düzenlenmesi önerilebilir. Hasta güvenliğinde yetkin ve öz-değerlendirme düzeyi yüksek öğrencilerin mezun olduktan sonra çalıştıkları sağlık kuruluşlarında bakım kalitesinin ve hasta güvenliğinin artmasına etkisi olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Hasta güvenliği, hemşirelik öğrencisi, klinik yeterlilik, tutum.

Abstract

Aim: This research aimed to determine the patient safety competency self-evaluation level of nursing students.

Method: The research was designed as cross-sectional and descriptive and was conducted with 174 students in the third and fourth year of the nursing department of a public university. The research data were collected using the Patient Safety Competency Self-Evaluation Tool (PSCSE) and the Personal Information Form.

Results: The mean PSCSE score of the students was found to be 161.28 (SD=23.47). The mean scores of the sub-dimensions of the PSCSE were 21.80±4.20 for knowledge, 82.39 (SD=13.44) for skill, and 57.09 (SD=9.73) for attitude. It has been determined that there is a moderate, significant, and positive relationship among the sub-dimensions of the scale.

Conclusion: It has been determined that the skills, knowledge, and attitude competencies of nursing students regarding patient safety are above the median. In the nursing curriculum, it can be suggested that the course content on patient safety should be designed by considering patient safety competency and self-assessment levels of students. Students who are competent in patient safety and have a high level of self-evaluation will have an impact on increasing the quality of care and patient safety in the health institutions they work after graduation.

Keywords: Patient safety, nursing student, clinical competence, attitude.

Corresponding author / Sorumlu yazar: Zehra Çerçer ▪ cercerzehra@gmail.com

Received / Geliş: 10.08.2022 ▪ **Accepted / Kabul:** 20.03.2023 ▪ **Published Online / Online Yayın:** 25.04.2023

Giriş

Hasta güvenliği, sağlık kurum ve kuruluşlarında hastanın karşılaşabileceği zararların önlenmesi amacıyla alınan önlemlerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Bayer ve Çevik, 2019). Hasta güvenliği, çağdaş sağlık hizmetlerinin merkezinde yer alan stratejik bir öncelik olmaktadır (World Health Organization [WHO], 2020).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) küresel düzeyde hasta güvenliğine yönelik 2020 yılında "Küresel Hasta Güvenliği Eylem Planı 2021–2030" adlı bir eylem planı yayımlamıştır. Bu eylem planında "sağlıkta kimsenin zarar görmediği, her hastanın her zaman, her yerde güvenli ve saygılı bakım gördüğü bir dünya" vizyonu hedeflenmiştir (WHO, 2020). Türkiye'de de Sağlık Bakanlığı tarafından 2009 yılında hasta ve çalışan güvenliğine yönelik bir tebliğ yayımlanmış; 2011 yılında da "Hasta ve Çalışan Güvenliğinin Sağlanmasına Dair Yönetmelik" resmi gazetede yayınlanmıştır (Sağlık Kurum ve Kuruluşları, 2009; Hasta ve Çalışan Güvenliği, 2011). Ayrıca, Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık çalışanlarının sağlık hizmeti süreçlerinde karşılaştıkları tıbbi hataları bildirebilecekleri, Türkiye'de yaygın olarak meydana gelen tıbbi hatalar ve bunların iyileştirilmesine yönelik önlemler hakkında bilgi alabilecekleri "Güvenlik Raporlama Sistemi" oluşturulmuştur (Sağlıkta Kalite Akreditasyon, 2017). Bütün bu çalışmalara karşın hastaların, sağlık hizmetleri verilirken önlenemez bir tıbbi hata nedeniyle 300'de bir oranında ölüm riskinin bulunduğu düşünülmekte ve tıbbi hatalar nedeniyle her 10 hastadan birinin zarar gördüğü bildirilmektedir (WHO, 2019).

Hasta güvenliğinin sağlanmasında, diğer sağlık meslek üyelerine göre hastayla daha fazla zaman geçiren ve daha büyük iş gücü olan hemşirelere önemli bir rol düşmektedir (Kim ve ark., 2019; Taşkiran ve ark., 2020). Hasta güvenliğinin etkin bir şekilde sağlanabilmesi için, hemşirelerin hasta güvenliğine ilişkin bilgi, tutum, beceri ve yetkinliklerini geliştirmesi gerekmektedir (Kardaş Özdemir ve Akgün, 2015). Bilgi, beceri ve olumlu tutumun gelişmesinin en önemli yolu eğitim olmaktadır (Eskici ve ark., 2021). Bu nedenle yakın gelecekte hemşire olarak görev yapacak hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliğine ilişkin yetkinliklerinin geliştirilmesi, öğrencilik döneminden başlayarak hasta güvenliği konusunda eğitim verilmesi ve bu konuda farkındalık kazandırılması çok önemlidir (Kim ve ark., 2019; Taşkiran ve ark., 2020; Toygar ve ark., 2020).

Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği konusunda yetkinlik algılarını değerlendirmek, hemşirelik müfredatında hasta güvenliğine ilişkin konuların ve eğitim stratejilerinin belirlenmesinde yol gösterici olacaktır. Dolayısıyla hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliğine ilişkin yetkinlik ve öz-değerlendirme düzeylerinin belirlenmesi, atılması gereken önemli bir adımdır (Eskici ve ark., 2021; Lee ve ark., 2014). Hemşirelik öğrencilerinde hasta güvenliğine yönelik yetkinlik ve öz-değerlendirme düzeylerinin düşük olması; hasta güvenliğini tehdit edecek olayların oluşması, tıbbi hataların meydana gelmesi ve hasta güvenliğinin bilincinde olmayan hemşirelerin mezun olması gibi sorunlara yol açabilmektedir (Eskici ve ark., 2021; Lee ve ark., 2016).

Bilimsel yazında hemşirelik öğrencilerine yönelik hasta güvenliği konularını ele alan araştırmalar bulunsa da bu çalışmalarda hasta güvenliği kültürü, hasta güvenliği tutumu, hasta güvenliğine ilişkin bilgi konularına yoğunluk verildiği görülmüştür (Demirel ve ark., 2020; Özdemir ve ark., 2019; Toygar ve ark., 2020). Bu çalışmanın farklılığı, hemşirelik öğrencilerinin yetkinlik ve öz-değerlendirme düzeyinin ölçülmesidir. Araştırmada, sağlık bakım hizmetlerinde görev alacak hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliğine yönelik yetkinlik ve öz-değerlendirme düzeylerinin belirlenmesi, öğrencilere verilecek olan hasta güvenliği konusundaki eğitimlerin gözden geçirilmesine ve eğitimin kapsamlı hale getirilmesi amacıyla planlanacak girişimlere yol gösterici olacağı öngörülmüştür.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Tipi: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliği öz-değerlendirme düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, kesitsel ve tanımlayıcı tasarımda gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Soruları: Araştırmada aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır.

- Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliği öz-değerlendirme düzeyi nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliği öz-değerlendirme düzeyini etkileyen etmenler nelerdir?
- Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliği öz değerlendirme aracından aldıkları toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki düzeyi nedir?

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zamanı: Araştırma, 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Haziran-Temmuz 2022 tarihlerinde bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve 2021-2022 bahar dönemine kayıtlı üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri (227 öğrenci) oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Veri toplama sırasında ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 174 hemşirelik öğrencisi (%76) ile araştırma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz Değerlendirme Aracı" kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından bilimsel yazın taraması sonucu (Demirel ve ark., 2020; Metin, 2018; Özdemir ve ark., 2019) oluşturulan; öğrencilerin medeni durumu, yaşı, gelir durumu, cinsiyeti, aile tipi, sınıfı, hasta güvenliği konusunda eğitim alma durumu, mezun olduğu ortaöğretim şekli vb. içeren sekiz sorudan oluşmaktadır.

Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz Değerlendirme Aracı (HGYÖDA): Ölçek, Schnall ve arkadaşlarının 2008'de geliştirdiği "Hasta Güvenliği Bilgi Beceri ve Tutumları Ölçeği" destek alınarak elde edilen 26 maddeye ve bilimsel yazın taramasıyla diğer çalışmalardan çıkarılan maddelere dayanmaktadır (Schnall ve ark., 2008). Ölçek, üç boyut (bilgi, beceri, tutum) ile 12 faktörden ve toplamda 41 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Eskici ve arkadaşları (2021) tarafından yapılmıştır. Ölçek hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliklerini değerlendirmek üzere geliştirilmiştir. Ölçüm aracının hemşirelik öğrencilerinin üçüncü ve dördüncü sınıflarında kullanılması önerilmiştir. Beşli Likert şeklinde değerlendirilen bir ölçektir. Ölçeğin, Cronbach alfa değerinin ölçek toplamında .94 olduğu ve alt boyutlarının Cronbach alfa değerlerinin .64-.93 arasında değiştiği saptanmıştır (Eskici ve ark., 2021). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa değerinin .90 olduğu bulunmuştur. Değerlendirmede, ölçek toplamında ve alt boyutlarda madde toplam puan ortalamaları kullanılmaktadır. Ölçekte 38 ve 39 numaralı maddeler değerlendirilmede ters puanlanmaktadır. Ortalama puanların yüksek olması, öğrencilerin hasta güvenliği konusunda bilgi, beceri ve tutum yetkinliklerinin daha iyi olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması: Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından araştırmaya katılımı kabul eden öğrencilere veri toplama araçlarının çevrim içi ortamda hazırlanan bağlantı linkinin paylaşılmasıyla toplanmıştır. Veri toplamada, öğrencilerden herhangi bir kimlik tanımlayıcı veri istenmemiştir. Çevrim içi linkler paylaşıldıktan sonra öğrencilere serbest zamanlarında veri toplama araçlarını doldurabilecekleri bilgisi verilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler, SPSS 20 istatistik programında incelenmiştir. İstatistiksel testlerde anlamlılık değeri ,05'in altı olarak kabul edilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma, en düşük ve en yüksek değerler kullanılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılıma uygunluğu Skewnes-Kurtosis değerlerine bakılarak belirlenmiştir. Skewnes değerlerinin -,683 ile ,164 arasında; Kurtosis değerlerinin ise -,933 ile ,301 arasında değiştiği ve verilerin normal dağılıma uygunluk gösterdiği belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Önemlilik testi seçiminde ise tek yönlü varyans analizi ve bağımsız gruplarda t-testi kullanılmıştır. Ölçek toplam ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma, Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uygun olarak yapılmıştır. Araştırma için araştırmanın yapılacağı üniversitenin sosyal ve beşeri etik kurulundan gerekli etik kurul onayı (03.06.2022 tarihli, E. 129379 numaralı) ve araştırmanın yapıldığı kurumdaki gerekli izinler alınmıştır. Verilerin toplanması için kullanılan "Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz-Değerlendirme Ölçeği" için geçerlik güvenilirlik çalışmasını yapan yazarlardan ölçeğin kullanılabilmesi için e-posta yoluyla izin alınmıştır. Öğrencilere veri toplama aracının linki paylaşılmadan önce araştırmanın amacı, yararları açıklanarak, gönüllülük ve gizlilik ilkesi doğrultusunda onamları alınmıştır.

Araştırma Sınırlılıkları: Araştırmanın tek bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin verdikleri yanıtlarla sınırlı olması nedeniyle, sonuçlar tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez. Hasta güvenliği yetkinliği öz-değerlendirme aracı, öğrencilerin kendilerini değerlendirdikleri bir öz değerlendirme aracı olduğundan, öğrencilerin kendilerinin algıladığı yetkinlik düzeyleri ile gerçek yetkinlik düzeyleri birbirinden farklı olabilmektedir.

Bulgular

Tablo 1. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (N: 174)

Özellikler	n	%
Yaş		
20-24	157	90,2
25 yaş ve üzeri	17	9,8
Yaş ortalaması	22,29 (SS=2,11) (min:20 – max:36)	
Cinsiyet		
Kadın	137	78,7
Erkek	37	21,3
Medeni durum		
Bekar	170	97,7
Evli	4	2,3
Aile tipi		
Çekirdek aile	145	83,4
Geniş aile	23	13,2
Parçalanmış aile	6	3,4
Gelir durumu		
Geliri giderinden az	72	41,4
Gelir giderine denk	91	52,3
Gelir giderinden çok	11	6,3
Öğrenim görülen sınıf		
3. sınıf	99	56,9
4. sınıf	75	43,1
Mezun olunan ortaöğretim şekli		
Sağlık Meslek Lisesi	26	14,9
Sağlık Meslek Lisesi dışındaki liseler	148	85,1
Hasta güvenliği konusunda eğitim alma durumu		
Eğitim alan	119	68,4
Eğitim almayan	55	31,6

*Sayı ve yüzdelik hesaplamalar kullanılmıştır.

Öğrencilerin %90,2'si (n=157) 20-24 yaş aralığında olup yaş ortalaması 22,29 (SS=2,11)'dir. Ayrıca %78,7'si (n=137) kadın, %97,7'si (n=170) bekar, %83,4'ü (n=145) aile tipi çekirdek aile, %52,3'ünün (n=91) geliri giderine denk, %56,9'u (n=99) üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olup %85,1'i (n=148) sağlık meslek lisesi dışında bir liseden mezun ve %68,4'ü (n=119) hasta güvenliği konusunda eğitim aldığını belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz Değerlendirme Aracı toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları (N: 174)

Ölçekler	$\bar{X}$	SS	Min	Max
HGYÖDA	161,28	23,47	49	200
Bilgi	21,80	4,20	6	30
Hasta güvenliği kültürü ile ilgili kavramlar	14,79	2,85	4	20
Hata kavramı ve neden analizi	7,01	1,64	2	10
Beceri	82,39	13,44	21	104
Hata raporlama ve hata oluştuğunda verilen yanıt	13,99	3,30	4	20
Hata ile ilgili iletişim	11,83	2,15	3	15
Kaynak kullanımı/ kanıta dayalı uygulama	11,01	2,23	3	14
Güvenli hemşirelik uygulaması	20,15	3,62	5	25
Enfeksiyon önleme	17,18	2,96	4	20
Hasta teslimi sırasında açık iletişim	8,22	1,58	2	10
Tutum	57,09	9,73	22	70
Hasta güvenliği geliştirme/ önleme stratejisi	16,95	3,27	4	20
Hasta güvenliği kültürü için sağlık profesyonellerinin sorumluluğu	16,93	3,31	4	20
Hata raporlama ve ifşa etme	14,98	2,95	9	20
Hasta güvenliği kültürünün bileşenleri	8,24	1,79	2	10

*HGYÖDA: Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz Değerlendirme Aracı

Öğrencilerin HGYÖDA puan ortalaması 161,28 (SS=23,47) olarak bulunmuş olup öğrencilerin hasta güvenliği konusunda bilgi, beceri ve tutum yetkinliklerinin ortalamasının üzerinde olduğu saptanmıştır. HGYÖDA alt boyutlarının puan ortalamaları ise bilgi 21,80 (SS=4,20); beceri 82,39 (SS=13,44) ve tutum 57,09 (SS=9,73) olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz Değerlendirme Aracı toplam ve alt boyut puan ortalamalarının karşılaştırılması (N: 174)

	Bilgi	Beceri	Tutum	HGYÖDA* toplam
	$\bar{x}$ (SS)	$\bar{x}$ (SS)	$\bar{x}$ (SS)	$\bar{x}$ (SS)
Yaş				
20-24	21,57 (4,30)	82,05 (13,19)	57,06 (9,59)	160,68 (23,56)
25 yaş ve üzeri	23,94 (2,13)	85,47 (15,65)	57,41 (11,22)	166,82 (22,56)
Test değeri (t) / p	-3,820 / 0.001**	-0,996 / 0.030*	-0,142 / 0.887	-1,026 / 0.306
Cinsiyet				
Kadın	22,03 (3,76)	83,23 (12,77)	57,64 (9,35)	162,90 (21,78)
Erkek	20,95 (5,49)	79,24 (15,48)	55,08 (10,91)	155,27 (28,44)
Test değeri (t) / p	1,129 / 0.265	1,609 / 0.109	1,420 / 0.157	1,764 / 0.079
Medeni durum				
Bekar	21,83 (4,20)	82,45 (13,14)	57,25 (9,30)	161,52 (22,92)
Evli	20,50 (4,43)	79,75 (26,13)	50,50 (22,86)	150,75 (44,97)
Test değeri (t) / p	0,625 / 0.533	0,396 / 0.693	0,589 / 0.597	0,396 / 0.693
Aile tipi				
Çekirdek aile	21,92 (4,26)	83,17 (13,16)	57,23 (10,03)	162,32 (23,69)
Geniş aile	20,87 (4,23)	79,30 (11,98)	56,00 (7,61)	156,17 (19,81)
Parçalanmış aile	22,33 (1,96)	75,17 (22,56)	58,00 (10,88)	155,50 (31,31)
Test değeri (F) / p	0,673 / 0.511	1,731 / 0.180	0,183 / 0.833	0,868 / 0.422
Gelir durumu				
Geliri giderinden az	21,13 (4,85)	80,32 (15,07)	55,14 (10,74)	156,58 (26,77)
Gelir giderine denk	22,31 (3,35)	83,53 (12,01)	58,64 (8,59)	164,47 (19,78)
Gelir giderinden çok	22,00 (5,58)	86,45 (12,44)	57,09 (10,31)	165,55 (25,54)
Test değeri (F) / p	1,619 / 0.201	1,695 / 0.187	2,646 / 0.074	2,506 / 0.085
Öğrenim görülen sınıf				
3. sınıf	21,18 (4,44)	80,38 (13,68)	56,95 (10,23)	158,52 (24,98)
4. sınıf	22,61 (3,73)	85,03 (12,73)	57,28 (9,09)	164,92 (20,93)
Test değeri (t) / p	-2,252 / 0.026*	-2,283 / 0.024*	-0,221 / 0.825	-1,193 / 0.075
Mezun olunan ortaöğretim şekli				
Sağlık Meslek Lisesi	22,96 (4,83)	83,58 (17,09)	56,31 (10,38)	162,85 (29,83)
Sağlık Meslek Lisesi dışındaki liseler	21,59 (4,06)	82,18 (12,75)	57,23 (9,64)	161,00 (22,29)
Test değeri (F) / p	1,536 / 0.126	0,489 / 0.625	-0,444 / 0.657	0,369 / 0.713
Hasta güvenliği konusunda eğitim alma durumu				
Eğitim alan	22,34 (3,85)	84,34 (13,01)	57,29 (9,40)	163,96 (22,42)
Eğitim almayan	20,64 (4,70)	78,16 (13,51)	56,67 (10,48)	155,47 (24,84)
Test değeri (t) / p	2,520 / 0.013*	2,874 / 0.005**	0,385 / 0.700	2,242 / 0.026*

t: Independent Sample t testi kullanılmıştır; F: One Way Anova testi kullanılmıştır.

*<0,05; **<0,01

Öğrencilerin yaş, cinsiyet, medeni durum, aile tipi, gelir durumu, öğrenim görülen sınıf, mezun olunan ortaöğretim şekli ile HGYÖDA toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$, Tablo 3).

Öğrencilerin yaşı ile HGYÖDA alt boyutlarından bilgi ve beceri alt boyut puan ortalamaları arasında; öğrenim görülen sınıf değişkeni ile bilgi ve beceri alt boyutları arasında; hasta güvenliği konusunda eğitim alma durumu ile bilgi ve beceri alt boyutları arasında istatistiksel anlamda farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$, Tablo 3). HGYÖDA toplam puan ortalamaları incelendiğinde; yaşı 25 ve üzeri olanların, cinsiyeti kadın, bekar, çekirdek aileye sahip, geliri giderinden çok, dördüncü sınıfta öğrenim gören, sağlık meslek lisesi mezunu ve hasta güvenliği konusunda eğitim alma değişkenlerinde ölçek toplam puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz Değerlendirme Aracı toplam ve alt boyutları puan korelasyonu (N: 174)

		HGYÖDA toplam	Bilgi	Beceri	Tutum
HGYÖDA toplam	r	1	0,73	0,47	0,57
	p		<0,001	0,001*	<0,001
Bilgi	r		1	0,67	0,38
	p			<0,001	<0,001
Beceri	r			1	0,63
	p				<0,001
Tutum	r				1
	p				

r: Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

*<0,01

Ölçeğin alt boyutları arasında yapılan korelasyon analizine göre (Tablo 4) en yüksek korelasyon “bilgi” alt boyutu ile HGYÖDA toplam puanı arasında olup yüksek düzeyde olumlu yönlü ve anlamlı bir ilişki görülmüştür. En düşük korelasyonun ise “tutum” alt boyut puanı ile “bilgi” alt boyut puanı arasında olduğu, zayıf, anlamlı ve olumlu yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Genel olarak ölçeğin alt boyutları arasında birbirleri ile orta düzeyde, anlamlı, olumlu yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Tartışma

Öğrencilerin Hasta Güvenliği Yetkinliği Öz Değerlendirme Aracı’ndan aldıkları toplam ve alt boyut puanlarının, ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Bu bulgu, Lee ve arkadaşlarının (2016) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Bu sonuç, hasta güvenliği konusunu içeren dersleri almış ve daha fazla klinik uygulama deneyimine sahip olan üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çalışmaya alınmış olmasından kaynaklanmıştır.

Çalışmada, dördüncü sınıfta öğrenim görenlerin HGYÖDA’nın bilgi ve beceri alt boyut puanlarında daha yüksek değerler olduğu ve bu değerlerin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Öğrencilerde hasta güvenliği konusunun değerlendirildiği farklı araştırma sonuçlarının çalışma bulgularıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir (Özdemir ve ark., 2019; Stevanin ve ark., 2015; Toygar ve ark., 2020). Öğrencilerin akademik sınıf düzeyinin artmasıyla uyumlu olarak bilgi, beceri ve yetkinliklerinin de artmasının bu sonuçta etkisi olduğu düşünülmektedir. Bilimsel yazın incelendiğinde, öğrencilerin akademik sınıf düzeyleri arttıkça algıladıkları hasta güvenliği yeterliliğinin arttığını bildiren, bu çalışmanın bulgusuyla örtüşmeyen sonuçlara da rastlanmıştır (Colet ve ark., 2015). Bu durum, hasta güvenliğine ilişkin bilimsel çalışmalar arasındaki çelişkilerin azaltılması için daha fazla araştırma yapılmasını gerektirmektedir.

HGYÖDA toplam puan ortalamaları incelendiğinde; hasta güvenliği konusunda eğitim almış öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamasının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3). Demirel ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında, hasta güvenliği eğitimi alan öğrencilerin daha yüksek hasta güvenliği kültür düzeyine sahip olduğu bildirilmiştir. Hemşirelik öğrencilerine hasta güvenliği eğitiminin probleme dayalı öğrenme yöntemi kullanılarak verildiği randomize kontrollü bir çalışmada, eğitimi alan öğrencilerin bilgi, tutum ve hasta güvenliği algıları ortalama puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Jamshidi ve ark., 2021). Hasta güvenliği yetkinlik algısının eğitim aldıkça yükselmesi, bireyin bilgi düzeyinin artmasıyla birlikte konuyu daha iyi kavramasıyla ilişkili bir durum olarak değerlendirilebilir.

Öğrencilerin yaşlarının HGYÖDA’nın bilgi ve beceri alt boyut puan ortalamaları ile arasında istatistiksel anlamda farklılık olduğu (Tablo 3); 25 yaş ve üzeri olanların puan ortalamasının daha yüksek olduğu görülmüştür. Hemşirelik öğrencilerinde hasta güvenliği konusunun ele alındığı diğer bir çalışmada, yaş ile ölçek ana boyutları arasında olumlu yönlü ilişki saptandığı bildirilmiştir (Toygar ve ark., 2020). Bu durum, yaşla birlikte bireylerin deneyimlerinin artması ve daha bilinçli hale gelmelerinin hasta güvenliği konusunda kendi yeterlilik algılarını daha iyi değerlendirebilmeleri üzerine katkısı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu çalışmada korelasyon sonuçları incelendiğinde (Tablo 4); en yüksek korelasyonun “bilgi” alt boyutu ile HGYÖDA toplam puanı arasında olumlu yönlü, anlamlı ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin bilgilerinin artmasının kendi yetkinlik algı düzeylerinin yükselmesini sağlaması beklenen bir sonuçtur. Çalışmada, en düşük korelasyonun tutum alt boyutu ile bilgi alt boyutu arasında anlamlı, olumlu ve zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonucu; bireyin, edindiği bilgiyi kendi değerleriyle yorumladığı ve bu yüzden bilgi düzeyinin artmasıyla bireyin olumlu tutum sergileme davranışı kazanabilmesi için zamana gereksinim olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği konusunda bilgi, beceri ve tutum yetkinliklerinin ortalamasının üzerinde olduğu belirlenmiştir. En yüksek korelasyonun HGYÖDA toplam puanı ile “bilgi” alt boyutu arasında olup olumlu yönlü, anlamlı ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Hemşirelik müfredatında yer verilecek ders içeriklerinin geliştirilebilmesi için öncelikle öğrencilerin hasta güvenliği yetkinlik ve öz-değerlendirme düzeylerinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Öğrenciler üzerinde hasta güvenliği konusunun ele alındığı çalışmalarda hasta güvenliği kültürü, hasta güvenliği tutumu, hasta güvenliğine ilişkin bilgi düzeylerinin incelendiği görülmektedir. Bu araştırma, hasta güvenliği konularında öğrencilerin kendi yetkinlik düzeylerini değerlendirdiği bir çalışma olması yönüyle bilimsel yazındaki bilgi açığının doldurulmasına katkı sağlamıştır.

Kuramsal ve uygulamalı eğitimlerden önce ve sonra hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği yetkinliği öz-değerlendirme düzeylerinin değerlendirilmesi; hasta güvenliği konularında ne derece yetkin olduğunun bilincinde olan hemşirelerin mezun olmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliğine ilişkin bilgi, beceri, tutum ve yetkinliklerini geliştirebilecek görsel ve işitsel eğitim materyallerinin kullanılması; demonstrasyon yapılarak derslerin anlatılması yararlı olacaktır. Ayrıca gelecekte sağlık bakım hizmetlerinde görev alacak olan hemşirelik öğrencilerinin, hasta güvenliği konularında yetkinlik ve öz-değerlendirme düzeylerinin artırılmasına yönelik kapsamlı eğitimlerin planlanması önerilebilir. Çalışmanın, Türkiye'nin farklı bölgelerinde yer alan hemşirelik bölümlerinde, daha büyük örneklem gruplarıyla tekrarlanması ve konuyla ilgili deneysel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Teşekkür: Çalışmaya katılan öğrencilere teşekkür ederiz.

Etik Kurul Onayı: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih: 03.06.2022 - Karar No: E.129379).

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Ethics Committee Approval: Kahramanmaraş Sütçü İmam University the Social and Human Ethics Committee approval was obtained (Date: 03.06.2022 - Number: E.129379).

Conflict of Interest: Not declared.

Funding: None.

Informed Consent: Informed consent of the participants were obtained.

Kaynaklar

Bayer, E. & Çevik, G. (2019). Hemşirelerin hasta güvenliği tutumlarının hasta güvenliği kültürü üzerine etkilerinin araştırılması: Bir araştırma uygulama hastanesi örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(3), 653-676.

Colet, P. C., Cruz, J. P., Cruz, C. P., Al-Otaibi, J., Qubeilat, H. & Alquwez, N. (2015). Patient safety competence of nursing students in Saudi Arabia: A Self-Reported Survey. *International Journal Health Science (Qassim)*, 9(4), 418-26.

Demirel, G., Akgün, Ö. & Doğaner, A. (2020). İntörn öğrencilerin hasta güvenliği tutum ve kültürlerinin tıbbi hata durumlarına etkisi. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 276-283. <https://doi.org/10.31067/0.2020.266> 276

Eskici, G. T., Kanig, M., Uğur, E. & Seren, A. K. H. (2021). The Turkish version of the Patient Safety Competency Self-Evaluation Tool: A validity and reliability study. *Nurse Education in Practice*, 103229. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103229>

Hasta ve Çalışan Güvenliğinin Sağlanmasına Dair Yönetmelik. (2011, 6 Nisan), Resmi Gazete, Sayı: 27897.

- Jamshidi, H., Hemmati Maslakkpak, M. & Parizad, N. (2021). Does problem-based learning education improve knowledge, attitude, and perception toward patient safety among nursing students? A randomized controlled trial. *BMC Nursing*, 29, 20(1), 70. <https://doi.org/10.1186/s12912-021-00588-1>
- Kardaş Özdemir, F. & Akgün, Z. (2015). Hemşirelerin hasta güvenliği kültürü algıları: Kars ili örneği. *ODÜ Tıp Dergisi*, 2, 139-144.
- Kim, Y. M., Yoon, Y. S., Hong, H. C. & Min, A. (2019). Effects of a patient safety course using a flipped classroom approach among undergraduate nursing students: A quasi-experimental study. *Nurse Education Today*, 79, 180-187. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2019.05.033>
- Lee, N. J., An, J. Y., Song, T. M., Jang, H. & Park, S. Y. (2014). Psychometric evaluation of a Patient Safety Competency Self-Evaluation Tool for nursing students. *Journal of Nurse Education*, 53(10), 550-562. <https://doi.org/10.3928/01484834-20140922-01>.
- Lee, N. J., Jang, H. & Park, S. Y. (2016). Patient safety education and baccalaureate nursing students' patient safety competency: A cross-sectional study. *Nursing and Health Sciences Journal*, 18(2), 163-71. <https://doi.org/10.1111/nhs.12237>
- Metin, B. (2018). Hemşirelik hizmetlerinde hasta ve sevimli hata (Malpraktis). *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 5(1), 76-78. <https://doi.org/10.5455/sad.13-1522802534>
- Özdemir, Ü., Taşçı, S., Tekinsoy Kartın, P., Göriş, S., Ceyhan, Ö. & Doğan, N. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği konusundaki bilgi düzeyleri. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 28(2), 81-86. <https://doi.org/10.34108/eujhs.485845>
- Sağlıkta Kalite, Akreditasyon ve Çalışan Hakları Dairesi Başkanlığı (2017). *Güvenlik Raporlama Sistemi*. <https://shgmkalitedb.saglik.gov.tr/TR,9065/guvenlik-raporlama-sistemi.html> (Erişim: 28.07.2022).
- Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında Hasta ve Çalışan Güvenliğinin Sağlanması ve Korunmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ. (2009, 29 Nisan). Resmi Gazete, Sayı: 27214.
- Schnall, R., Stone, P., Currie, L., Desjardins, K., John, R. M. & Bakken, S. (2008). Development of a self-report instrument to measure patient safety attitudes, skills and knowledge. *Journal of Nursing Scholarship*, 40(4), 391-394. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2008.00256.x>
- Stevanin, S., Bressan, V., Bulfone, G., Zanini, A., Dante, A. & Palese, A. (2015). Knowledge and competence with patient safety as perceived by nursing students: The findings of a cross-sectional study. *Nurse Education Today*, 35(8), 926-34. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.04.002>
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*, Boston, Pearson, Boston.
- Taşkıran, G., Bacaksız, F. E. & Seren, A. K. H. (2020). Psychometric testing of the Turkish version of the health professional education in patient safety survey: H-PEPSSTR. *Nurse Education in Practice*, 42, 102640. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2019.102640>
- Toygar, İ., Hançerlioğlu, S. & Gacaner, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin hasta güvenliği konusunda bilgi ve yeterlilikleri. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 8(3), 618-629. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.747782>
- World Health Organization (2019). *10 facts on patient safety*. <https://www.who.int/news-room/photo-story/photo-story-detail/10-facts-on-patient-safety> (Erişim: 28.07.2022).
- World Health Organization (2020). *Global Patient Safety Action Plan 2021-2030 Towards Zero Patient Harm in Health Care First Draft*. <https://www.who.int/docs/default-source/patient-safety/1st-draft-global-patient-safety-action-plan-august-2020.pdf> (Erişim: 28.07.2022).